

| Guide till Miljödata Nu

Innehållsförteckning

Inledning.....	2
Ökade miljökrav driver på ett digitalt arbetssätt	3
Klimatdeklarationens verifikat driver på ett digitalt arbetssätt.....	3
Trafikverket tar bara emot digital rapportering av drivmedel	3
CSRD och taxonomin ställer krav på att rapportera direkt och indirekt klimatpåverkan kopplat till den ekonomiska verksamheten.....	4
Vetenskapliga mål i linje med parisavtalet (Science Based targets).....	5
Miljöinformation överförs i BEAst följersedel 4.0 via Peppolnätverket	6
Att ansluta till Peppol	6
En digital följersedel ger möjlighet att kommunicera klimatpåverkan i värdekedjan	7
Exempelmeddelande kopplat till byggprodukter.....	8
Exempelmeddelande kopplat till drivmedel	8
Klimatdata kan förmedlas eller kopplas via följersedeln.....	10
Boverkets klimatdatabas är konservativa generiska data.....	10
Specifika klimatdata ges via en EPD- Environmental Product Declaration (miljövarudeklaration)	10
Vill du veta mer?	11

Inledning

Denna guide är tänkt för dig som är nyfiken på att börja rapportera miljödata digitalt. Den förklarar övergripande vilken data som kan kommuniceras, i vilket syfte och vilken teknik som ligger bakom. För dig som vill veta mer finns länkar till mer information löpande i texten. Guiden har tagits fram inom projektet Miljödata Nu som drivs av IVL Svenska Miljöinstitutet och BEAst på uppdrag av Byggföretagen.

Projektet Miljödata Nu strävar efter att uppnå ett gemensamt arbetssätt i branschen för att efterfråga och överföra miljöinformation. Projektet genomförs i etapper. Initialt fokuserade det på Boverkets klimatdeklarationer. Under 2024 har detta scope utökats till att även omfatta Trafikverkets krav på rapportering av drivmedel samt behov av uppföljning av klimatpåverkande utsläpp kopplat till nya rapporteringsdirektiv från EU såsom CSRD, taxonomin och science based targets.

Ökade miljökrav driver på ett digitalt arbetssätt

Byggbranschen står inför ett paradigmskifte där kraven kring redovisning av miljöpåverkan ökar både från myndigheter, kunder och andra intressenter. Kraven blir också mer detaljerade samtidigt som mer avancerad miljöinformation efterfrågas. I de nya rapporteringsramverken från EU såsom CSRD och taxonomin ställs till exempel krav på att redovisa inte bara sin direkta klimatpåverkan utan även den väsentliga indirekta klimatpåverkan man bidrar till i sina leverantörskedjor. Detta ställer nya krav på att strukturerat kunna följa sin miljöpåverkan via hela sin ekonomiska verksamhet inklusive i sina värdekedjor.

Klimatdeklarationens verifikat driver på ett digitalt arbetssätt

Klimatdeklarationslagstiftningen gäller från 1 jan 2022 och ställer en rad krav på en klimatberäkning av en ny byggnad kopplat till faktiskt utförande. Förutom krav på själva klimatberäkningen finns också krav på att de mängder och den data som använts i klimatberäkningen skall verifieras. Kravet uppfyllas just nu genom att ”för hand” efterfråga verifikat i pdf-format i leverantörskedjorna, vilket är tidskrävande. För att arbeta effektivt med klimatdeklarationen behövs därför ett nytt digitalt arbetssätt kring att dokumentera vilka material som hamnar i våra byggnader och dess tillhörande miljöinformation.

Ett verifikat skall verifiera:

1. vilka byggprodukter och mängder som använts i klimatdeklarationen och deras Bov ID 2. eventuell specifika klimatdata (EPD data).	}	<i>för de byggprodukter som utgör 50% av byggnadens klimatpåverkan</i>

Enligt Boverket kan ett verifikat vara:

”Verifikat kan exempelvis utgöras av följesedel, fakturaunderlag, leveransbesked, sammanställning av mängder av aktuella byggprodukter från leverantör eller dylikt, där egenskaper som är viktiga för klimatpåverkan framgår.”

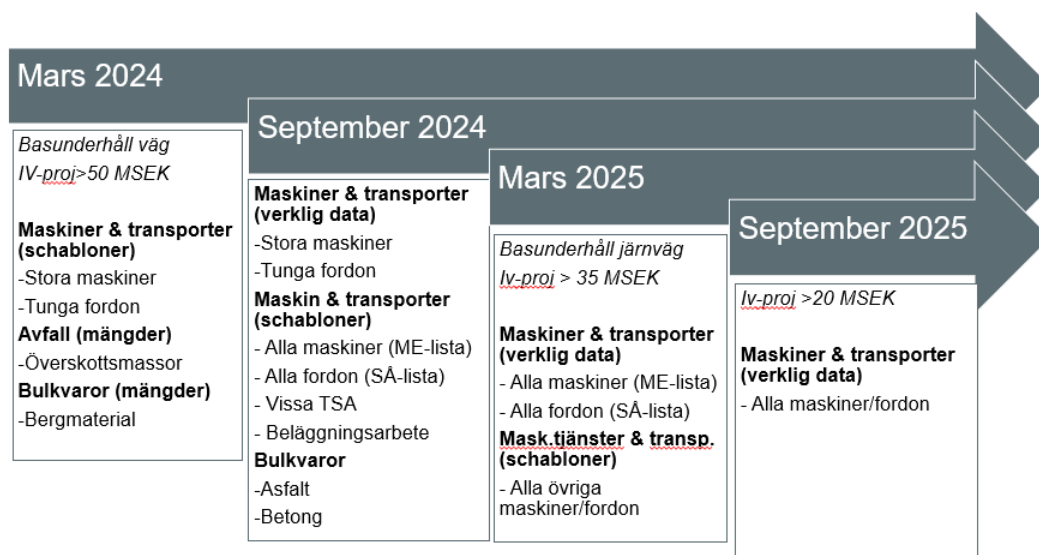
Mer information hittar du på Boverkets hemsida:

- Boverkets handbok för klimatdeklarationen hittar du **här**
- Boverkets vägledning i klimatdeklarera hittar du **här**
- Information om verifikat hittar du **här**

Trafikverket tar bara emot digital rapportering av drivmedel

Trafikverkets mål är att förfrågningsunderlag för upphandling av entreprenader för byggande och underhåll av vägar och järnvägar ska omfatta krav på digital miljörapportering, enligt BEAst Supply 4, fortsättningsvis benämnt BEAst 4.0 (För mer information, kika in **här**).

Inledningsvis kommer drivmedelsförbrukning för transport- och maskintjänster och hantering av massor att omfattas. Kraven införs i nya upphandlingar från mars 2024.

Figur 1 En stegvis lansering skapar förutsättningar för alla att förbereda på bästa sätt.

Trafikverket har utvecklat systemstödet ELSA för att ta emot och analysera den information som skickas i den digitala följesedel. ELSA är Trafikverkets interna system för att titta på och analysera informationen och inget som entreprenörerna kommer i kontakt med.

<https://bransch.trafikverket.se/for-dig-i-branschen/miljo---for-dig-i-branschen/minskad-klimatpaverkan/klimat-i-infrastrukturprojekt/digital-miljorapportering/>

CSRD och taxonomin ställer krav på att rapportera direkt och indirekt klimatpåverkan kopplat till den ekonomiska verksamheten

Den 5 januari 2023 trädde direktivet om företagsrapportering om hållbarhet (CSRD) i kraft. De nya reglerna kommer att säkerställa att investerare och andra intressenter har tillgång till den information de behöver för att bedöma företagets påverkan på människor och miljö och för att bedöma finansiella risker och möjligheter till följd av klimatförändringar och andra hållbarhetsfrågor.

Hållbarhetsrapporteringen ska bland annat innehålla den information som behövs för att kunna få en förståelse av företagets inverkan på hållbarhetsfrågor och hur dessa påverkar företagets utveckling, resultat och ställning. Av rapporten ska till exempel affärsstrategi, hållbarhetsmål, styrelsens uppgifter, vilka ersättningar som finns, huvudsaklig faktisk och potentiell negativ inverkan som kan kopplas till verksamheten och värdekedja framgå. Det betyder att företagets produkter, tjänster, affärsförbindelser och distributionskedjor berörs.

EU:s gröna taxonomiförordning, som antogs i juni 2020, utgör en ramreglering för att avgöra vilka ekonomiska verksamheter som ska anses vara miljömässigt. För att en viss ekonomisk verksamhet ska klassificeras som miljömässigt hållbar så ska den bidra väsentligt till ett eller flera av sex fastställda miljömål, inte orsaka betydande skada för något av de övriga målen, och uppfylla vissa minimikrav inom social hållbarhet.

Alla företag som omfattas av hållbarhetsrapportering enligt CSRD ska även lämna information om miljömässig hållbarhet enligt kravet i artikel 8 i taxonomiförordningen.

Mer information finns här:

- Mer information av hållarbetsrapportering enligt CSRD hittar du **[här](#)**
- Mer information av Taxonomin hittar du **[här](#)**

Vetenskapliga mål i linje med parisavtalet (Science Based targets)

Ett sätt att visa att man bidrar väsentligt till miljömålet för klimat i Taxonomin är att arbeta med vetenskapligt baserade mål enligt ramverket ”Science based targets” (SBT). Detta innebär att ha en tydligt definierad väg för att reducera sina klimatutsläpp i linje med parisavtalet. Målet ska vara kopplat till företagets väsentliga klimatpåverkan och ska inkludera kontinuerlig uppföljning och påvisad förbättring.

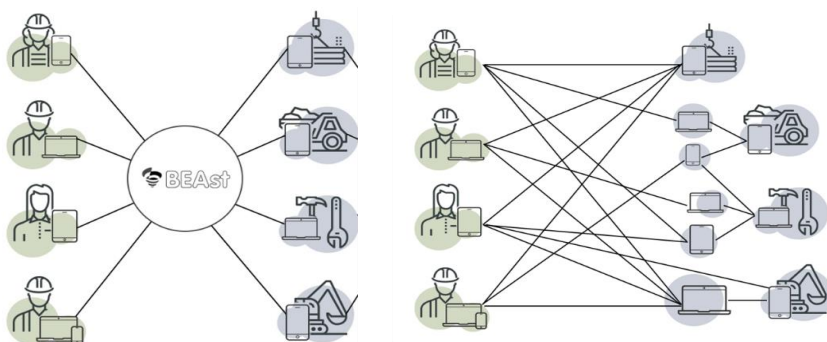
För byggbranschen kommer stor del av den väsentliga klimatpåverkan från drivmedel och materiaanvändning. Det digitala rapporteringssättet med följesedel som tagits fram för Boverkets klimatdeklaration och Trafikverkets drivmedeluppföljning i värdekedjan borde därför vara intressant även i detta sammanhang.

Miljöinformation överförs i BEAst följesedel 4.0 via Peppolnätverket

BEAst står för ”Byggbranschens Elektroniska Affärsstandard” och är en ideell förening som tar fram gemensamma standarder och arbetssätt för digital kommunikation inom området e-affärer i samarbete med nordiska och internationella organisationer. Framför allt fokuseras arbetet på processerna för upphandling, inköp, logistik och fakturering. BEAst genomför nödvändiga anpassningar av internationella digitala affärsspråk för applicering i den svenska byggbranschen. Arbetet drivs av branschen själv och har varit aktivt sedan slutet av 80-talet.

Den digitala miljöinformation som nu efterfrågas i branschen ska överföras med stöd av BEAst 4. Följesedeln. BEAst 4 baseras på meddelandesstandarden Peppol som i sin tur baseras på ISO-standard ISO/IEC 19845:2015. Se figur nedan.

Följesedeln BEAst 4 ska skickas via Peppolnätverket. Peppols kommunikationsnätverk är en infrastruktur för att sända meddelanden mellan parter på ett sätt som gör det möjligt att koppla upp sig en gång och sedan nå alla i nätverket.

Figur 2 Med och utan Peppol som meddelandenätverk

Läs mer på <https://www.digg.se/digitala-tjanster/peppol>

Peppol startades 2008 av EU kommissionen men har växt utanför EU och har som uppgift att underlätta elektronisk kommunikation av affärsmeddelanden. Offentlig sektor kräver en Peppolfaktura för fakturor som utfärdas till följd av offentliga upphandlingar som påbörjas efter den 1 april 2019. Mer information om affärsmeddelanden hittar du här:

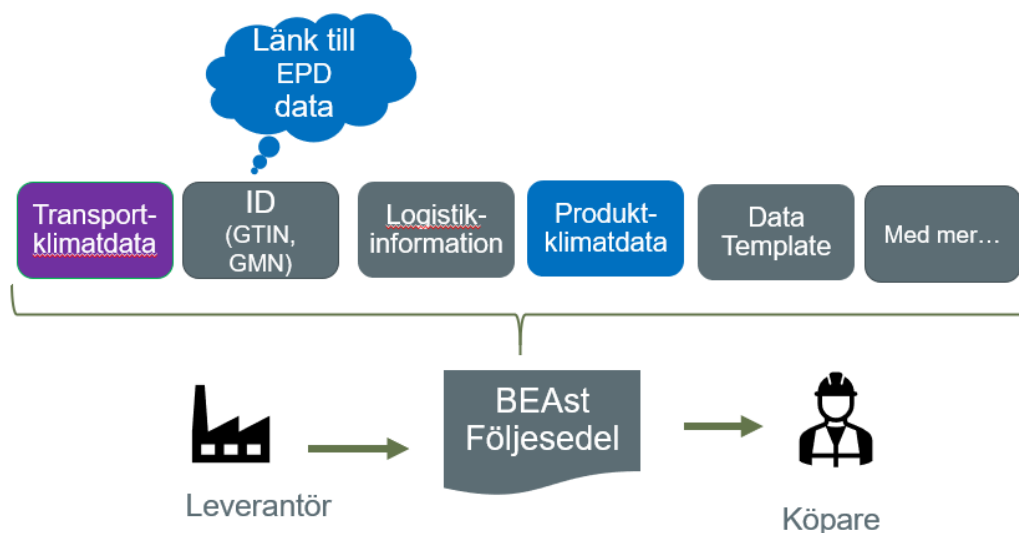
- En djupare introduktion till Peppol hittar du **här**
- En teknisk introduktion till digital följesedel hittar du **här**
- Detaljerad teknisk information om meddelandens uppbyggnad hittar du **här**

Att ansluta till Peppol

När du är redo behöver du ansluta dig till en Accesspunkt i Peppol genom att antingen teckna avtal med en tjänsteleverantör eller använda BEAsts avtal på accesspunkt som medlemmarna kan avropa.

En digital följesedel ger möjlighet att kommunicera klimatpåverkan i värdekedjan

För att arbetssättet kring att rapportera klimatpåverkan ska bli så enhetligt som möjligt i branschen arbetar vi i Miljödata NU med att ta fram olika exempel på digitala följesedlar som kan användas i olika tillämpningsfall såsom uppföljning av drivmedel mot Trafikverket, boverkets klimatdeklaration etcetera. Vi utgår då från existerande meddelande för att skicka BEAst följesedel och kompletterar dessa med den miljöinformationen som marknaden efterfrågar.

Figur 3. En följesedel skickas mellan köpare och säljare och kan innehålla olika informationsmoduler beroende på tillämpningsfall.

BEAst avtalsguide syftar till att beskriva kravställningen för dessa typanvändningsfall och är uppbyggt i moduler. Läs mer på:

- Hur får jag mina underleverantörer att leverera miljöinformationen digitalt? Läs om kravställning [här](#)

Generellt om exempelmeddelanden

Nedan följer de två exempelmeddelanden som är framtagna. Ett med information som är nödvändig för klimatdeklarationslagstiftningen och ett med information om drivmedel som är nödvändigt för att uppfylla Trafikverkets krav.

Alla exempelmeddelanden följer dock nedan principer:

- Bygger på Advanced Dispatch Advice (BEAst Följesedel 4)
- Publiceras på <http://bis.beast.se>
- Fungerar både för digital och icke digital order

- Versionshantering finns inne i exempelmeddelandet

Meddelandet kan skickas både före och efter leverans, så det går att använda antingen som en leveransavisering eller som en traditionell följesedel.

Exempelmeddelande kopplat till byggprodukter

För att förenkla har Mijödata Nu tagit fram olika exempelmeddelande kopplat till klimatdeklarationskraven. Det finns ett generiskt (Figur 4) som fungerar för de flesta olika materialkategorierna med undantag för betong och trä. För dessa materialkategorier finns det istället separata exempel att utgå ifrån. Exemplet för betong är till exempel anpassat för den standard som finns för följesedlar för betong och träexemplet innehåller ytterligare information om certifieringar där leveransen ska följas för att erhålla certifieringen.

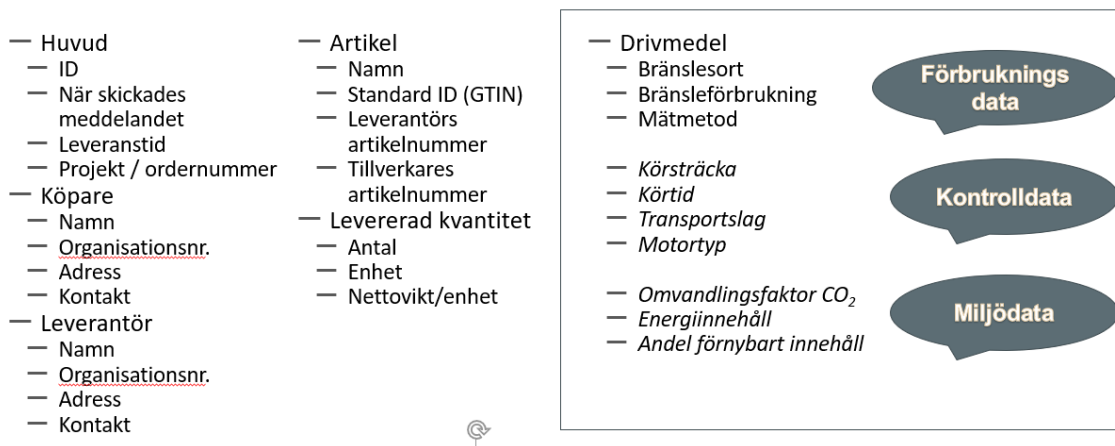
— Huvud	— Artikel
— ID	— Namn
— När skickades meddelandet	— Standard ID (GTIN)
— Leveranstid	— Leverantörs artikelnummer
— Projekt / ordernummer	— Tillverkares artikelnummer
— Köpare	— Levererad kvantitet
— Namn	— Antal
— Organisationsnummer	— Enhet
— Adress	— Nettovikt/enhet
— Kontakt	— Produktklimatdata
— Leverantör	— Generisk produktklimatdata (Boverkets generiska data, Resurs ID)
— Namn	— Specifik produktklimatdata (EPD)
— Organisationsnummer	
— Adress	
— Kontakt	

Figur 4. Följande information ingår i ett generiskt exempelmeddelande för Boverkets klimatdeklaration. Texten i rutan är bara obligatorisk om följesedeln används i detta syfte.

Exempelmeddelandena för produkter är utformade för att passa Boverkets klimatdeklaration men kan även användas för att följa upp andra rapporteringsbehov kring material då de innehåller uppgifter om mängder, artikelidentiteter vilka kan utgöra referenser till specifika klimatdata.

Exempelmeddelande kopplat till drivmedel

Exempelmeddelandet för drivmedel (Figur 5) kan användas för att följa upp tjänster, såsom transporttjänster, maskintjänster eller deponitjänster. Dessa exempelmeddelande används i dagsläget av Trafikverket och Stockholm stad.

Figur 5. Följande information ingår i ett exempelmeddelande för uppföljning av drivmedel. Texten i rutan är bara obligatorisk om följersedeln används i detta syfte.

Klimatdata kan förmedlas eller kopplas via följesedeln

När en klimatdeklaration ska upprättas får data från Boverkets klimatdatabas eller specifika klimatdata för byggprodukter användas. Oavsett vad ska verifikatet kunna visa på vilken data som använts för vilken produkt.

För att verifiera klimatberäkningen behöver följesedeln därför minst innehålla en referens till vilken boverksdata som gäller för produkten. Detta görs genom att ange det BoverksId som finns i boverkets klimatdatabas. Vill du även ange det specifika värdet från en EPD finns det även en platshållare för detta i följesedeln. I detta fall anges både det faktiska GWP-värdet som ska användas samt länken till den EPD som verifierar detta värde.

På längre sikt ska det vara möjligt att bara ange en artikelidentitet och med hjälp av denna sedan söka fram rätt data via miljödatabaser.

Boverkets klimatdatabas är konservativa generiska data

Den databas som Boverket tillhandahåller fritt tillgängligt innehåller konservativt satta klimatdata för produkter, det vill säga cirka 25 procent högre än genomsnittet. Detta gör man för att stimulera användning av specifika klimatdata. Klimatdata för energi och bränsle kan också hämtas från Boverkets klimatdatabas. Dessa klimatdata är inte konservativt satta.

Specifika klimatdata ges via en EPD- Environmental Product Declaration (miljövarudeklaration)

Specifika klimatdata ska anges som en EPD. En EPD för en byggprodukt redovisar resultatet från en livscykelanalys i komprimerat format. Informationen i en EPD baseras till största del på en livscykelanalys av produkten.

En EPD har granskats och godkänts via en oberoende verifiering. Detta säkerställer att informationen är trovärdig och att det utgår från ett antal generella regler/kriterier, sk produktspecifika regler, inför livscykelanalysen av produkten. Dessa kriterier innehåller detaljerade riktlinjer om avgränsning, metodval, dataunderlag med mera för en vald produktgrupp, till exempel dörrar, byggskivor eller isoleringsmaterial. De produktspecifika reglerna brukar benämnas PCR från det engelska begreppet product category rules. EPD:er från olika tillverkare måste alltså omfatta samma produktspecifika kriterier för att du ska kunna jämföra resultaten.

Vill du veta mer?

Miljödata Nu leds av IVL Svenska Miljöinstitutet med stöd av BEAst. I projektets styrgrupp ingår Byggföretagen, Byggmaterialindustrin, Byggmaterialhandeln, NCC, Peab och Skanska samt Trafikverket.

Välkommen att kontakta Jeanette Green, IVL Svenska Miljöinstitutet, jeanette.green@ivl.se eller Rikard Larsson, VD BEAst, rikard.larsson@beast.se för mer information.

BEAst är en ideell förening som tar fram gemensamma standarder och arbetssätt för digital kommunikation i samarbete med nordiska och internationella organisationer. Framför allt fokuseras arbetet på processerna för upphandling, inköp, logistik och fakturering. BEAst står för ”Byggbranschens Elektroniska Affärsstandard” och har i dagsläget drygt 100 medlemmar. Det är ledande företag och organisationer från branschens olika delar som samverkar i ett nätverk för att utveckla branschens e-affärer.

IVL Svenska Miljöinstitutet är ett fristående och icke vinstdrivande forskningsinstitut som arbetar med tillämpad forskning och uppdrag för en ekologiskt, ekonomiskt och socialt hållbar tillväxt inom näringslivet och övriga samhället.